

Prologus in librum. Cur deus homo

Anselmi Cantuariorum archipresulis viri tū eloquentia: tum multarū rerū peritia doctissimi: archana de euangelica preparatione contra grecos instituta prefatio: in librum (Cur deus homo) feliciter augurio pietissime sacrata: inchoat.

n^o apta rōne et veritate naturā humanā ad h^o institutā eē: vt aliqui immortalitate btā: totus hō. i. in corpe et in aīa fruere et ac neesse esse vt hoc fiat de homine propter qd factus est: sed non nisi p hōiem deū atq; ex necessitate: et omnia que de christo credimus fieri oportere. Hanc p faciunculā cū capitulis totius opis: omnes qui librū hunc transcribere volunt: ante eius principium vt presigant postulo: quatenus in cuiuscunq; manus venerit quasi in eius fronte aspiciat: siquid in toto corpore sit quod non despiciat.

Explicit prologus.

Incipiunt capitula libri primi.

Questio de q̄ totū opus p̄det **Ca. I.**

Quomodo accipienda sint que dicenda sunt. **Capitulum. II.**

Obiectiones infidelium et responsiones fidelium. **Capitulum. III.**

Quod hee responsiones videntur infidelibus sine necessitate et quasi quedam picture. **Capitulum. IIII.**

Quod redēptio hominis nō potuit fieri p aliā q̄ p dei psonam. **Lapi. V.**

Qualiter reprehendant infideles quod dicimus deū morte sua nos redemisse et sic dilectionem suam erga nos ostendisse et p nobis expugnare dyabolum venisse. **Capitulum. VI.**

Quod nullā dyabolus habebat iusticiam aduersus hōiem et quare videatur habuisse et cur deus hominem hoc modo liberaret. **Capitulum. VII.**

Quomodo licet humilia que dicim^o de christo nō ptineant ad diuinitatez tñ incōueniens videat infidelibus ea de illo dici fm hominem et vnde illis videatur idē hō nō sponte mortuus eē. **VIII.**

Quod spōte mortuus sit: et quod sit factus obediens vsq; ad mortem: et propter qd et deus illū exaltauit: et nō venit voluntatem meam facere: et pprio filio suo nō pepit deus, et nō sicut ego volo sed sicut tu vis. **Capitulum. IX.**

Plus subditum qd

pppter quosdā qui añq; pfectum et exq̄litū esset primas ptes ei^o me nesciente sibi transcribebant festinātius quaz mihi oportunū esset. Ac idō breuius q̄ vellē sum coactus vt potui psumare. Mā plura q̄ tacui inseruissem et addidissē si in quiete et congruo spacio illud mihi edere licuisset In magna em̄ cordis tribulatione quā vñ et cur passus sim nouit deus Illud in anglia rogatus incepti et in capuana puicia peregrinatus p̄feci. Qd fm materiam: d̄ qua editū est (cur deus hō) nomināui et in duos libellos distixi Quorū prior quidē infidelū xp̄ianā fidem: q; putāt illā rōni repugnare respicientū cōtinet obiectiones: et fidelū respōsiones: ac tandē remoto xp̄o quasi nunq; aliquid fuerit de illo probat rōnibus necessarijs esse impossibile vlluz hōiem saluari sine illo. In sc̄do autē libro similiter q̄si nihil sciat de xp̄o mōstrat: nō mi

Itē de eisdē quomodo alter recte intelligi possit. Capitulum. X.

Quid sit peccare et pro peccato satisfacere. Capitulum. XI.

Utrum sola miscōia sine omni debiti solutiōe doceat deū pctā dimittē. XII.

Quod nihil minus sit tolerandū in rex ordine quā vt creatura creatori debitiū honorē auferat et nō soluat qđ auferit. Capitulum. XIII.

Uiusmodi honor dei sit pena peccatis. Capitulum. XIII.

Si deus vel ad modicū paciatur honorem suū violari. Capitulum. XV.

Racio qđ angeloz numerusq̄ ceciderunt restaurāus sit ab hoibus. XVI.

Qđ alij angeli p̄ illis nō possunt restitui. Capitulum. XVII.

Utrū plures futuri sint sancti hoies quā sint mali angeli. Capitulum. XVIII.

Quod homo non possit saluari sine peccati satisfactione. Capitulum. XIX.

Qđ scđm mensuraz pcti oporteat eē satisfactionem nec hanc homo p se facere possit. Capitulum. XX.

Quanti pōderis sit pctm̄. Ca. XXI.

Quam contumeliam homo fecit dō cum se permisit vinci a dyaholo p qua satisfacere non potest. Capitulum. XXII.

Qđ abstulit deo cū peccauit q̄ redere nequit. Capitulum. XXIII.

Qđ q̄ diu non reddet homo qđ debet non possit esse beatus nec excusetur impotentia. Capitulum. XXIII.

Qđ ex necessitate per ch̄istū saluet homo. Capitulum. XXV.

Finit.

Incipit liber anselmi episcopi. Cur deus homo, Questio de qua totū opus pendet, Capitulum. I.

Epe et studiose a multis rogatus sum et verbis et litteris: quatenus cuiusdam s̄ fide nostra questionis rationes q̄s soleo respondere querētibz memorie scribendo cōmendē dicunt em̄

sibi placere eas et arbitrantur sibi satisfacere. Qđ appetunt: nō vt p rationem ad fidem accedant: sed vt cōi que credunt intellectu: et delectent̄ cōtemplatione: et vt sint quantū possint parati semper ad satisfactionē omni poscētī se rationē de ea que in nobis ē spe. Quam questionē solēt infideles nobis simplicitatē ch̄istianā quasi fatuā deridētes obicere. et fideles multi in corde x̄fare: qua scilicet rōne vel necessitate deus homo factus sit et morte sua sicut nos credimus et cōfitemur mūdo vitā reddiderit. cū hec aut p aliā psonā siue p angelicā siue per humanā aut sola volūtate facere potuerit. De qua questione non solū literati sed etiā illiterati multi querūt et rationē eius desiderāt Quō ergo de hac multi tractare postulēt: et licet inquirendo valde videat̄ difficilis: in solū uēdo tamē omnibus ē intelligibilis: et ppter vtilitatē rationisq; pulchritudinē amabilis: quāuis a sanctis patribus inde quod sufficere debeat dictū sit: tamē de illa curabo quod mihi deus dignabit̄ apire petētibus ostēdere. Et quō ea que p interrogationē et responsionē inuestigantur multis et maxime tardioribus ingenijs magis parēt: ideo plus placēt vnū ex illis qui hoc flagitat̄ qui inter alios instancius ad hoc me sollicitant accipiā mecū disputantem vt boso querat et anselm⁹ respondeat hoc mō.

Cur deus homo

Quomodo accipiēda sint ea que dicenda sunt.

Bolo .II.

Sicut rectus ordo exigit vt profunda christiane fidei credam⁹ prius quā ea presumamus ratione discutere: ita ne in negligentia mihi videtur si postquā cōfirmati sumus in fide non studemus quod credim⁹ intelligere. Quapropter quoniam gratia dei preueniente fidem nostre redemptionis sic puto me tenere vt etiam si nulla ratione quod credo possum comprehendere: nihil tamen sit q̄ me ab ei⁹ firmitate valeat euellere: a te peto mihi aperiri. quod vt scis plures mecū petūt qua necessitate scilicet et ratione deus eum sit omnipotens humilitatē et infirmitatem humane nature pro ei⁹ restitutiōe assumpserit. **A** Quid queris a me sup̄ me est. et idcirco altiora me tractare timeo ne forte cū putauerit aut etiam viderit aliq̄s me nō sibi satisfacere: plus existimet rei veritatē mihi deficere quā intellectū meū ad eaz capiendam nō sufficere. **B** Non hoc tantum timere debes quantum et reminisci: quia sepe contingit in colloquēdo de aliqua questione vt deus aperiat quod prius latebat: et sperare de gratia dei: quia si ea que gratis accepisti libenter impartiris: altiora que nondū attigisti mereberis accipere. **A** Est et aliud propter quod video aut vix aut nullatenus posse ad plenum inter nos de hac retractari quoniam ad hoc est necessaria notitia potestatis necessitatis voluntatis et aliarum quarundam rerum que sic se habēt vt earū nulla possit plene sine alijs considerari et ideo tractatus eorum suum opus postulat non multum vt puto facile nec omnino inutile. Nam earum ignorantia quedam facit difficilia que per earum noticiam fiunt facilia. **B**

Sic breuiter de hys suis locis dicere poteris vt et quod sufficiat ad presēs

opus habeamus: et quod pl⁹ dicendū est in aliud tempus differamus. **A** Hoc quoque multum retrahit a petitiōe tua. quia materia non solum preciosa et sicut est de speciosa forma pre filijs hominum sic etiam est de speciosa ratione super intellectus hominū. vnde timeo ne quemadmodum ego solco indignari prius pictoribus cum ipsum dominum nostrum informi figura pingi video ita mihi contingat si tam decorant materiā incōtēpto et contemptibili dictamine exarare presumo. **B** Nec hoc te debet retrahere quia sicut tu permittis vt qui potest meli⁹ dicat: sic nulli prestituis vt cui dictamen tuum non placet pulchrius non scribat. verum vt omnes excusationes tuas excludaz: postulo non facies doctis. sed mihi et ipsum mecū petētib⁹. **A** Quomā video oportunitatē tuā et illoz q̄ h̄ rectū ex charitate et religioso studio petūt: et prabo p̄ mea possibilitate deo adiuuante vris orōib⁹ q̄s h̄ postulātes sepe mihi petenti ad hoc ipsuz promissus: qd queritis non tam ostendere quā tecum querere. sed eo pacto quo omnia que dico accipi volo. videlicet vt si quid dixerō quod maior non confirmet auctoritas quamuis illud ratione probare videar non alia certitudine accipiatur iterum nisi quia mihi ita videtur donec mihi deus aliquo modo meli⁹ reueler. Quod si aliquatenus questioni tue satisfacere poterō certum esse debet. qz et sapientior me plenius hoc facere poterit: imo: sciendum est quicquid homo inde dicere vel scire possit altiores tante rei adhuc latere rationes. **Bolo.** Patere igitur vt verbis vtar infidelium equum em̄ est vt cū nostre fidei ratōem studemus inquirere ponam⁹ obiectiones eoz qui nullaten⁹ ad fidē eandē sine ratione volunt accedere. Quāuis em̄ illi ideo ratōez querāt: quia nō credūt nos

vero quia credim⁹: vnū idēq; tamē est
qđ querim⁹ z si quid respōderis cui au
croas sacra videat contraire licet mi
hi illā ostendere quatenus quō nō obfi
stat aperias. **A** Dic qđ tibi vides.

Obiectioes infidelium et responsio
nes fidelium. III. Boso.

Biciūt nobis deridētes simpli
citātē nostrā infideles q; deo fa
cimur iniuriā z cōtumeliā cum
eā asserimus in vterū mulieris descen
disse: natū esse de femina lacte z alimen
tis humanis nutritū creuisse z vt multa
alia taceā que deo nostro nō vident cō
uenire: lassitudinē: famē: sitim: verbera
z inter latrones crucē mortēq; subisse.

Ansel. Nos nō facim⁹ deo iniuriam
vllā aut cōtumeliā: sed toto corde gra
tias agētes laudam⁹ z predicam⁹ ineffa
bilē altitudinē misericordie illi⁹: vt quā
to nos mirabilius z preter opiniōnē de
tāns z tā debitis malis in quib⁹ eram⁹
ad tāta z tā in debita bona que pdide
ramus restituit: tanto maiorē dilectōez
erga nos z pietatē mōstrauit. Si em̄ di
ligēter cōsiderarēt quā cōueniēter hoc
modo pcurata sit humana restauratō
nō deridēter nostrā simplicitatē sed dei
nobiscū laudarēt sapientē benignitatē
Sportebat nanq; vt sicut per hominis
in obedientiā mors in humanū gen⁹ in
trauerit ita p hominis obedientiā vita
restituere. Et quēadmodū peccatum
qđ fuit causa nostre dānationis iniūz
habet a femina: sic vere iusticie z salu
tis nostre auctō: nasceretur de femina et
vt dyabolus qui p gustū ligni (quē sua
sit) hominē vicerat: per passionē ligni
quā intulit ab homine vinceret: Sunt
quoq; alia multa que studiose cōsidera
ta ineffabilē quandā nostre redēptiōis
hoc mō pcurare pulchritudinē oñdūt.

Quod hee responsiones videant⁹ in
fidelib⁹ qđ quedā picture. III. Boso.

Ahnia hec pulchra: z quasi que
o dā picture suscipiēda sunt. **S**
si non sit aliquid solidū sup qđ
sedeāt nō vident infidelibus sufficere:
cur deū ea que dicim⁹ pati voluisse cre
dere debeamus. Nam qui picturā vult
facere aliquid eligit solidū sup qđ pin
gat vt maneat quod pingit: Nemo em̄
pingit in aqua vl in aere: quia ibi nulla
manēt picture vestigia. Quia ppter cuz
has cōueniētiās quas dicis infidelib⁹
quasi quasdā picturas rei geste obrēdi
mus: quoniā nō rem gesta sed figmētū
arbitrant⁹ esse quod credim⁹: quasi sup
nubē pingere nos existimāt. **M**ōstran
da est ergo prius veritatis rationalis
soliditas id est necessitas que pbat deū
ad ea que predicam⁹ debuisse aut potu
isse humiliari: deinde vt ipsuz quasi cor
pus veritatis plus niteat iste cōuenien
tie quasi picture corpis sunt exponēde.
Ansel. Nonne satis necessaria ratio vi
des: cur deus ea que dicim⁹ facere debu
erit q; genus humanū tam preciosum
opus ei⁹ omnino perierat nec decebat
vt quod deus de homie pposuerat pe
nitus annihilaret nec idē ei⁹ ppositum
ad effectū duci poterat: nisi gen⁹ huma
nū ab ipso creatore suo liberaretur.

Qđ redemptio hominis non potuit
fieri per aliaz qm p dei psonā. V. Boso

Ec ipsa liberatio si p aliā quā p
h dei personā: siue p angelū siue
p hominē esse factā quolibet mo
do diceret: mens hec hūana hoc multo
tolerabili⁹ acciperet: Potuit em̄ deus
hominē aliquē facere sine peccato non:
de massa peccatrice nec de alio homine
sicut fecit adam: p quē h ipsum op⁹ fie
ri potuisse vides. **A** An nō intelli
gis quia quecūq; alia psona hominē a
morte redimeret eterna ei⁹ seruus idem
hō recte iudicaret. **Q**đ si esset: nullate
nus restauratus esset in illā dignitatez
quā hūanus erat si nō peccasset: cū ipse

Quid deus homo

qui non nisi dei seruus et equalis angelis bonis per omnia futurus erat. seruus eius esset qui deus non esset et cuius angeli serui non essent.

Bolo.

Qualiter reprehendat infideles quod dicimus deum morte sua nos redemisse et sic dilectionem suam erga nos ostendisse et per nos expugnare dyabolum venisse.

De eodem valde mirantur. VI.

H quia liberationem hanc redemptionem vocamus. In qua namque autunt nobis captione. aut in quo carcere aut in cuius potestate tenebamini vnde vos deus non potuit liberare nisi vos tot laboribus et ad vltimum suo sanguine redimeret. Quibus cum dicimus. redemit nos a peccatis et ab ira sua et de inferno et de potestate dyaboli. quem quod nos non poteramus ipse pro nobis venit expugnare. et reemit nobis regnum celorum. Et quia hec omnia fecit. hoc modo ostendit quantum nos diligeret. Respondet Si dicitis quod deus hec omnia facere non potuit solo iure. quod cuncta iubendo creasse dicitis. repugnatis vobismetipsis. quod impotentem illum facitis. Aut si fatemini quod potuit. sed noluit nisi hoc modo. quomodo sapientem illum dicitis vel ostendere poteritis quem sine vlla ratione tam indeceter velle pati asseritis. Omnia enim hec que obreditis in eius voluntate consistunt. Ira namque dei non est aliud quam voluntas puniendi. Si ergo non vult punire peccata hominum. liber est homo a peccatis et ab ira dei ab inferno et a potestate dyaboli. que omnia propter peccata pati et recipit ea quibus propter eadem peccata periret. Nam in cuius potestate est infernus aut dyabolum aut cuius est regnum celorum nisi eius qui fecit omnia. Quocirca itaque timeatis aut desideratis eius voluntati subiacere cui nihil resistere potest. Quapropter si humanum genus saluare noluit nisi eo quo dicitis modo cum sola voluntate poterit ut mitius dicam. videte quomodo eius sapien-

tie repugnatis. Nam si homo quod facile posset cum graui labore sine ratione faceret. non utique sapiens ab illo iudicaretur. Quippe quod dicitis deum taliter ostendisse quantum vos diligeret nulla ratione defendit. si nullatenus hominem aliter potuisset saluare non monstrat. nam si aliter non potuisset tunc forsitan necesse esset ut hoc modo suam dilectionem ostenderet. nunc vero cum aliter possit saluare hominem queratio est ut propter ostendendam dilectionem suam ea que dicitis faciat et sustineat. An enim non ostendit angelis bonis quantum eos diligat per quibus talia non sustinet. Quod vero eius dicitis venisse expugnare pro vobis dyabolum quo seculo audetis perferre. Ratione dei omnipotentia regnat ubique. Quomodo ergo indigebat deus ut ad vincendum dyabolum de celo descenderet. Hec non bis infideles obicere posse videntur.

Nulla dyabolus habebat iusticiam aduersus hominem. et quare dicam habuisse. vel videat et cur deus hoc modo homines liberaret.

Et de illis quod dicere solet. VII.

Sed deum se debuisse propter iusticiam contra dyabolum agere. ut liberaret hominem quem per fortitudinem ut cum dyabolus eius in quo nulla mortis erat causa et qui deus erat occideret iuste potestatem quam super peccatores habebat amitteret alioquin iniustam violentiam fecisset illi: quomodo iuste possidebat hominem quem non ipse violenter attraxerat. sed id est homo se sponte ad illum contulerat: non video quam vnum habeat. Nam si ipse dyabolum aut homo suus esset aut alterius quam dei: aut in alia quam in dei potestate maneret forsitan bene recte diceret. cum autem dyabolum aut homo non sit nisi dei: et extra potestatem dei neuter consistat: quare causam debuit deus agere cum suo de suo in suo nisi ut seruum suum puniret qui suo conseruo communem dominum deserere et ad se persuasisset transire: ac traditor fugitiuum fur furem cum furto domini sui suscepisset. **Uter-**

Quia si fur erat cum alter altero persuadente seipsum domino suo furabatur. Quid enim iniustus fieri posset si hoc deo faceret aut si iudex omnium de hominibus sic possessum de potestate tam iniuste possidentis vel ad puniendum istum aliter quam per dyabolum: vel ad parcendum illi eriperet quam hec iniusticia esset. Quis enim homo iuste a dyabolo torqueretur ille tamen cum iniuste torquebatur: homo namque meruerat ut puniretur nec ab ullo venienti quam ab illo cui preceperat ut peccaret: dyaboli vero meritum nullum erat ut puniret. Imo hoc tanto faciebat iniustus: quanto non ad hec amore iusticie trahebatur: sed instinctu malicie impellebatur. Nam hoc non faciebat deo iubente sed incomprehensibili sapientia sua quam mala etiam bene ordinat permittente. Et puto illos qui dyabolum aliquam opinantur habere in possidendo hominum iusticiam ad hoc idem adduci quia vident hominem dyaboli veritati subiacere iuste et deum hoc iuste permittente: et idcirco putant dyabolum illam iuste inferre. Contingit enim idem aliquid diversis consideratibus esse iustum et iniustum: et ob hoc aut non diligenter intuentibus tantum istum aut iniustum iudicari. Evenit enim ut aliquis innocentem percuciat iniuste: unde ipse iuste percipi mereatur: si tamen percussus (qui non debet se vindicare) percuciat percipientem se iniuste hoc facit. hec igitur percussio ex parte percipientis iniusta est quia non debuit se vindicare: ex parte vero percussus iusta: quia iniuste percucies iuste percipi meruit. Diverso igitur intuitu: iusta et iniusta est eadem actio quam contingere potest ab alio iudicari iustam tamen: ab alio iniustam. hoc quomodo dyabolum non iniuste dicitur vexare hominem: quia de hoc iniuste permittit: et homo hec iniuste patitur. Sed et hoc quod homo iniuste dicitur pati: non sua iniusticia iniuste dicitur pati: sed quia puniatur iniusto iudicio dei. At si obtulerit: cyrographum illud decreti quod adversum nos dicit apostolus fuisse: et pro morte christi deletum esse: et putat

aliquis pro illud significari: quia dyabolum quasi sub cuiusdam pacti cyrographo ab homine iusto ante passionem christi peccatum velut usuram primi peccati quod persuasit homini peccati peccati exigeret. ut per hoc iusticiam suam super homines videretur probare nequaquam ita intelligendum puto. Quippe cyrographum illud non est dyaboli: quia cyrographum dicitur decreti. decretum enim illud non erat dyaboli sed dei. Iusto namque iudicio dei decretum erat et quasi cyrographum confirmatum. ut homo qui sponte peccaverat. nec peccatum nec penam peccati per se vitare posset. est enim spiritus vadens et non rediens. et qui facit peccatum servus est peccati. nec qui peccat impunitus debet dimitti nisi misericordia peccatori parcat et eum liberet ac reducat. Nobis per hoc cyrographum nullam inveniiri posse dyaboli iusticiam in hominis vexatione credere debemus. Denique sicut in bono angelo nulla omnino est iniusticia ita in malo nulla est penitus iusticia. Nihil igitur erat in dyabolo cur deus contra illum ad liberandum homines sua virtutis fortitudine non deberet. Quomodo licet humilia que dicimus de christo non pertineant ad divinitatem tamen inconueniens videtur infidelibus ea de illo dici secundum hominem. et unde illis videatur idem homo non sponte mortuus esse.

Ufficere Lapsum. VIII. A
 nobis debet ad rationem voluntas dei cum aliquid facit: licet non videamus cur ita velit. voluntas namque dei nunquam est irrationabilis: **B** Certum est. si constet deum id velle unde agitur. Nequaquam enim acquiescunt multi deum aliquid velle si ratio repugnare videatur. **A** Quid tibi videtur repugnare rationi cum deum ea voluisse fateamur que de eius incarnatione credimus? **B** Et breuiter dicam. Altissimum ad tantum humilia inclinari omnipotentem aliquid facere cum tanto labore. **A** Qui hoc di

Cur deus homo

cunt nō intelligūt qđ credim⁹. Diuinā ei naturā absq; dubio asserim⁹ impassibilē: nec vllatenus posse a sua celsitudine hūiliari: nec i eo qđ vult facē laborare. Sz dñm ihm xpm dicim⁹ deū vey z verū hoiez: vnā psonā i duab⁹ naturis: et duas naturas i vna psona. Qua ppter cū dicim⁹ deū aliqd hūile aut infirmū patim⁹ hūi intelligim⁹ fm sblimitatē ipassibil⁹ nature s fm infirmitatē hūane sblitacie quā gerebat z sic nre fidei nulla ratō obuiare pgnoscat. Sic ei nullā diuine sblitacie significam⁹ hūilitatē sz vnā dei et hois mōstram⁹ eē psonā. Itō g icarnatiōe dei hūilitas ei⁹ vlla itelligit⁹ factā: s natura hois credit⁹ exaltata. Ita sit. Nihil iputes diuine nature q fm infirmitatē hois de xpo dī verūtū quō iustū aut rationale pbari poterit qz de⁹ hoiez illū quē p filiū suū dilectū in q si bi hūi placuit vocauit. z quē fili⁹ seipsū fecit sic tractauit aut tractari permisit. Que aut iusticia ē hoiez oīm iustissimū morti tradere p pctorē. Quis hō si ino cētē dānaret vt nocētē libaret: dānād⁹ nō iudicaret? Ad idē g res deduci vide tur incōueniens qđ supra dictū est. Itā si aliter peccatores nō potuit saluare qz iustū dānādo: vbi est omnipotentia? Si xō potuit s noluit: quō defendem⁹ sapientiā eius atq; iusticiā? A Deus pater nō quē admodū videris intelligere hoiez illū tractauit aut innocētez p nocētē morti tradidit. Itō ei cū iuitū ad mortē ille coegit aut occidi pmisit: s idē ipe spōte suā mortē sustinuit: vt hōmies saluaret. B Et iā si nō iuitū quō volūtati p̄ris p̄fētū qđ ammō tū illū coegisse videt⁹ p̄cipiendo. Dicit ei qz xpo hūiliauit semetipsū fact⁹ obediēs patri vsq; ad mortē: mortē aut crucis. Propter qđ et deus illū exaltauit: et qđ didicit obediētā ex his q passus est: et qđ proprio filio suo nō pepercit pater: s p nobis oibus tradidit illū. Et idem fili⁹

dicit. Itō veni volūtate meā facere: sed volūtate eius q misit me. Et iturus ad passiōē dicit sicut mādātū dedit mihi pater sic facio. Item calicem quē dedit mihi pater nō bibā illū. Et alibi: pater si possibile est trāseat a me calix iste: verūtū non sicut ego volo sed sicut tu. Et alibi: p̄ si nō p̄ h calix trāsire nisi bibā illū: fiat volūtas tua. In oib⁹ istis plus videt⁹ xps obediētā cogēte qspōtanea volūtate disponēte: mortē sustinuisse.

Qđ sponte mortuus sit. et qđ sit: factus ē obediēs vsq; ad mortē. et ppter qđ de⁹ illū exaltauit. et nō venit facere volūtate meā. et proprio filio suo non pepercit. et nō sic ego volo s sic tu. IX.

T mihi videt⁹ nō bene dicitur. A u scernis inter hoc qđ fecit exigēte obediētā. z quot (sibi factū qđ seruauit obediētā) sustinuit nō ex gente obediētā. B Necesse habeo vt h aptius exponas. A Cur p̄secuti sūt eū iudei vsq; ad mortē B Itō ob aliud nisi qđ veritatē et iusticiā viuēdo z loquēdo ideclinabiliter tenebat. A Hoc puto qz de⁹ ab oī rationali creatura exigit: z h illa p obediētā deo dz: B Sic nos fateri oportet. A Itāc i g it obediām debebat hō ille deo p̄ri z hūanitas diuinitati et hāc ab illo exigebat p̄. B Hoc nulli dubiū. A Ecce habes q fecit exigēte obediētā. B Clerū ē et iā vt deo qđ sibi illatū qđ obediēdo pseuerauit sustinuit Itā illata ē illi mors qz p̄stitit inobediā z hāc sustinuit s quō h obediētā si exigit nō itelligo. A Si hō nūq; peccasset. deberet pati mortē: aut deberz de⁹ h ab illo exigere. B Quē admodū credim⁹ nec hō moreret nec h exigeret ab illo. Sz hui⁹ rei a te audire volo rationē. A Rationalē creaturam iustā factam esse. et ad hoc vt deo fruendo beata esset non negas. B Non. Anselm⁹ Deo nequaquā est.

in abis puenire: vt quis fecit iustā ad be
atitudinē: cogat sine culpa esse miserā:
hoiem enī inuitū mori miser est. **B**
Patet quia si non peccasset homo non
deberet de^o ab eo mortez exigere. **A**

Non ergo coegit deus xpm mori in
quo nullum fuit peccatum sed ipa spon
te sustinuit mortem: non per obedienti
am deserēdi vitā: sed propter obediē
ciā seruādi iusticiā. i q̄ tā fortiter pseu
rauit vt inde mortē incurreret. **P**ē etiā
dici q̄a p̄cepit illi mori p̄: cum h̄ p̄cepit
p̄ vñ incurreret mortē. Ita ergo sic mā
datū dedit illi p̄ sic fecit: ⁊ calicē quem
dedit ei bibit et fact^o ē obediēs p̄ri vsq;
ad mortē: et sic didicit ex h̄is q̄ pass^o ē
obediēciā id est q̄usq; debeat seruari ius
ticia. **C**erbū aut qd̄ p̄positū ē: didicit.
duob^o modis itelligi p̄. Aut ei didicit:
dictū ē p̄ eo q̄ ē alios discere fecit. Aut
q̄ q̄ p̄ sciam nō ignorabat expimēto dī
dicit. **Q**d autē ap̄s cū dixiss̄ hūiliauit
semetipsū fact^o obediēs vsq; ad mortē:
mortē autē crucis. s̄didit: p̄pter qd̄ et
de illū exaltauit: et dedit illi nomē qd̄
ē sup̄ om̄e nomē. **L**ui simile ē qd̄ dauid
dicit. **D**e torrēte i via bibit: p̄pterea ex
altauit caput: nō ita dictū est q̄si nulla
ten^o potuisset p̄ueire ad hāc exaltatōm
nisi p̄ hāc mortis obediēciā et h̄ exalta
tio nō nisi i retributōem hui^o obediētie
collata sit. **P**ri^o eu^o q̄ paterē dixit oīa
sibi esse tradita a p̄re: et itez oīa p̄ris eē
sua: s̄ quō ip̄e cū p̄re factōq; sp̄i dispo
suerat se nō aliter q̄ p̄ mortē celsitudiez
oīpotētie sue ofisurū mundo: q̄ppe qd̄
nisi p̄ illā mortē fieri dispositū ē: cū p̄ il
lā fit: nō incōgrue d̄ p̄pter illā fieri. **S**i
enī intēdim^o aliqd̄ facere: s̄ p̄ponimus
nos pus aliis facturas p̄ qd̄ illō fiat. cū
iā factū est qd̄ volum^o p̄cedere: si fit qd̄
itēdim^o: recte d̄ p̄pterea fieri qm̄ factū
ē p̄p̄ qd̄ differēbat q̄ nō nisi p̄ illō fie
ri dispositū erat. **M**ā si flumī quē equo
vel nauī transire possū: et propono: me

non nisi nauī transiturū: et ideo differo
me trāsmearē q̄a nauis abest cum iam
p̄sto est nauis si trāseo recte de me dicat
nauis p̄ata fuit: ideo trāsiuit. et nō solū
ita loqm̄ur qm̄ per illud qd̄ p̄cedere vo
lum^o s̄ etiā qm̄ nō p̄ illud s̄ t̄mō post il
lud facere aliud aliqd̄ statum^o. **S**i q̄s
enī dissent cibū sumere p̄pterea q̄a non
duz ea die misse celebratōi affuit: pacto
qd̄ p̄ri^o facere volebat: non incōgrue d̄
illi iam sume cibuz p̄pterea q̄a iā fecisti
propter qd̄ sumere differēbas. **A**dulto
igit minus inusitata ē locutō cū xps d̄
exaltat^o p̄pterea q̄a mortē sustinuit per
quā et postq̄ illā exaltatōez decreuit fa
cere. **P**otest hoc et eo mō intelligi quo
idem d̄ns legif̄ p̄fecisse sapia et gratia
apud deū: nō q̄a ita erat: s̄ q̄a ille sic se
habebat ac si ita ess̄. **M**ā sic p̄ mortem
exaltat^o est q̄si p̄pter illā fierēt hec. **Q**d
aut ip̄e ait nō veni volūtate meā facere
s̄ ei^o q̄ misit me: tale est quale ē et illud.
Athea doctrina nō est mea: nā qd̄ q̄s nō
habet de se s̄ a deo: hoc nō tā suū q̄ dei
dicere debet. **N**ullus enī homo a se ha
bet veritatē quā docet: aut iustam vo
luntatē sed a deo. **N**on ergo venit xps
volūtate suā facere sed p̄ris: quia iusta
volūtās quā habebat nō erat ex huma
nitate sed ex diuinitate. **P**roprio enī fi
lio nō pep̄cit deus s̄ p̄ nob̄ oibus tradi
dit illū: nō est aliud q̄ nō liberauit illū.
Mā multa in sacra scriptura huiusmōi
inueniūtur. **U**bi aut dicit: pater si fieri
potest trāseat a me calix iste: veritū nō
sicut ego volo sed sicut tu. **E**t si nō po
test hic calix trāfire nisi bibā illū fiat vo
lūtās tua: naturalem salutis p̄ volunta
tē suā significat appetitū quō hūana ca
ro volo: ē mortis fugiebat. **V**oluntatē
vero patris dicit: non quoniā maluerit
pater mortem filij: q̄ vitā: sed quia hu
manū genus restaurari nolebat pater:
nisi faceret homo tam magnū aliqd̄ si
cut erat mors illa quia non poscebat rā

Tur deus homo

no q̄ alius facere nō poterat. Idcirco dicit filius illū velle suā mortē quā ipse vitaluit pati q̄ vt genus humanū nō saluaretur: ac si diceret. Quō non vis aliter recōciliatōez mūdi fieri: dico te hoc modo velle mortē meam: fiat ergo voluntas tua: id est fiat mors mea vt mū- dus tibi recōcilietur. Nam sepe aliquem velle dicim⁹ aliquid. quia nō vult aliō q̄ si vellet nō fieret illud q̄ dicit velle vt cū dicimus illū lucernam velle extinguerē qui nō vult fenestrā claudere per quā vētus intrat qui lucernā extinguit. Sic ergo voluit deus p̄ mortē filij: q̄ nō aliter voluit mundū saluare nisi homo tam magnū aliqd̄ faceret vt iā dixi. Quō filio volenti salutē hoīm tantundē valuit quomō hic alius facere nō valebat: quātū si illi mori p̄ciperet: vnde ille sicut mādātū illi dedit p̄ sic fecit: et calicem quez dedit ei pater bibit obediēs vsq; ad mortem.

Item de eisdem quomō aliter recte intelligi possunt. X.

ostest etiā recte intelligi: quia p̄ illā piā voluntatē qua voluit filius p̄ salute mundi mori: dedit illi pater nō tñ cogendo mādātū: et calicem passiōis: et nō pepercit illi: s̄ pro nobis tradidit illū: et mortē illi⁹ voluit: et quia ipse filius obediēs fuit vsq; ad mortē: et didicit ex hīs que passus ē obediētā. Quēadmodū em̄ scōm humanitatē non habebat a se voluntatē iuste viuendi: s̄ a patre: ita q̄ illā voluntatē qua vt tñ bonū faceret mori voluit: nō potuit habere nisi a p̄e luminū a quo est omne datū optimū: et omne donum p̄fectū: et sicut pater tradere dādo voluntatem dicit: ita nō incongrue fit si impellere asseritur. Sicut em̄ dicit filius de p̄e nemo venit ad me nisi pater traxerit euz: ita dicere potuit nisi impulerit eū. Similiter q̄ proferre potuit nemo currit ad mortem propter nomē

meū nisi pater impulerit aut traxerit euz. Quō nāq; voluntate quisq; ad id q̄ indeclinabiliter vult trahitur vel impellitur: nō incōueniēter trahere aut impellere dicit deus: cū talem voluntatē dat voluntatē assumat in quo tractu vel impulsu nulla intelligit violentie necessitas s̄ accepte bonę voluntatis spontanea et amata tenacitas. Si q̄ hoc modo nequit negari patre (voluntatē illā dādo filium eius ad mortē) traxisse vel impulsisse q̄ nō videat eadē ratioe mādātū illi vt mortē sustineret sponte et calicem quē non inuitus biberet dedisse. Et si filius sibi nō pepercisit s̄ p̄ nobis spontanea voluntate seipsū tradidisse recte dicit: q̄s neget recte dici quia pater a quo talē habuit voluntatē illi nō pepercit: s̄ p̄ nobis tradidit illū: et mortē ei⁹ voluit. Hoc etiā modo indeclinabiliter et sponte seruādō acceptā voluntatem q̄ p̄e: filius fact⁹ est illi obediēs vsq; ad mortē: et didicit ex hīs que passus est obediētā id est q̄ magna res faciēda sit p̄ obediētā. Nam tunc est vera et simplex obediētia: cū rationalis natura nō necessitate sed sponte seruat voluntatē a deo acceptā. Alijs q̄ modis recte possumus p̄em noluisse filij mortē intelligere: quibus isti possunt sufficere. Nam sicut velle dicim⁹ euz qui facit vt alius velit ita etiā dicimus eū velle q̄ non facit vt alius velit: s̄ approbat quia vult: vt cū videmus aliquē fortiter pati velle molestias: vt p̄ficiat q̄ bñ vult quibus fateamur nos velle vt illam penā sustineat: nō tñ volumus aut amam⁹ penā eius sed voluntatē. Illū q̄ qui prohibet re p̄ et nō phibet solem⁹ dicere q̄a vult q̄ nō phibet. Quō q̄ p̄i voluntas filij placuit: nec phibuit eū velle aut implere q̄ volebat recte voluisse: vt fili⁹ mortē tam pie et tam vtiliter sustineret: quibus penā ei⁹ nō amaret assumat: nō aut potuisse calicem transire nisi biberet illum

Libertatis Modus Primus

dixit: non quia nō posset mortē vitare si vellet: sed qm̄ sicut dictū est. mūdum erat impossibile aliter saluari. et ipse indeclinabiliter volebat potius mortē pati q̄ vt mūdus non saluaretur. Idcirco autē dixit verba illa vt doceret humanū genus aliter non potuisse saluari. q̄ p mortē eius. nō vt nstenderet se mortē nequa q̄ valuisse vitare. Nā quecunq; de illo dicuntur ex his que dicta sūt sumilia sic sunt exponenda vt nulla necessitate. sed libera voluntate mortuus creditur. Erat nāq; om̄ps et de illo legit qm̄ oblatus ē quia ipse voluit. Et ipse dicit. Ego pono animā meā. et iterū sumo eā nemo tollet eā a me. sed ego pono eā. et iterū sumo eā. potestātē habeo ponere animā meā et iterū sumere eā. Qd̄ ḡ idē ipse sua potestate et sua voluntate facit: nullaten⁹ ad hoc cogi recte potest. **B** hoc solū q; p̄mittit de⁹ illū sic tractari. q̄uis volentē nō videt tali p̄ri de tali filio cōuenire. **A** Imo maxime decet talē patrē tali filio cōsentire: si qd̄ vult laudabiliter ad honorē dei et utiliter ad salutē hoim̄: qd̄ aliter fieri non potuit. **B** In hoc adhuc versamur qualiter mors illa rationabili et necessaria monstrari possit. aliter nāq; nec ipse filius eā velle nec pater cogere aut p̄mittere debuisse videt. Queritur em̄ cur deus aliter hoim̄ saluare non potuit. aut si potuit. cur hoc modo voluit. Nā et inconueniens videt esse deo. hoim̄ hoc mō saluasse sic nec apparet quid mors illa valeat ad saluandū hoim̄. Adirū em̄ est si deus sic delectat̄ aut eget sanguine innocentis vt nō nisi interfecto eo parcere velit aut possit nocētī. Qm̄ accipis in hac questione p̄sonā eoz qui crederent volūt nisi p̄mōstrata rōne volentes in deo a nobis accipiat̄. et nulla v̄l minima ratio si maior n̄ repugnat reijciat̄. Si ei in deo quēlibet parū i cō-

ueniēs sequitur impossibilitas. ita quēlibet parū rōnes si maior nō vincat̄ cōmittat̄ necitas. **B** Nihil i hac re libentius accipio q̄ vt h̄ pactū iter nos p̄mutiter scruet̄. **A** De incarnatione dei tm̄ et de his q̄ de illo assūpto hoie credit̄ m⁹ questio ē. **B** Ita ē. **A** potnam⁹ ḡ dei incarnationē et q̄ de illo dicimus hoie nūq; fuisse. et cōstet inter nos hoim̄ esse factū ad b̄fidinē q̄ i hac vita haberi nō potest nec ad illā posse puenire quēq; nisi dimissis pctis. nec vllū hōminem hāc vitā trāsire sine pctō. et alia q̄rū fides ad salutē eternā necessaria ē. **B** Ita fiat. q̄a nihil i his icōueniens aut impossibile deo videt̄. **B** Necessaria est igit̄ hoī peccatoz remissio. vt ad beatitudinē pueniat. **B** Sic omēs tenemus.

Quid sit peccare et p̄ pctō satisfaccē. Querēdū ē igit̄ q̄ .XI. **A** q̄ ratōe de⁹ dimittat̄ pctā hoib⁹ et vt h̄ faciā apu⁹ p̄us videam⁹ qd̄ sit peccare. et p̄ pctō satisfaccē. **B** Quū ē ondēz meū irēdē **A** Si angelus et hō sp̄ redderet deo qd̄ debet. **A** Nūq; peccaret. **B** Nequeo p̄dicē **A** Nō ē itaq; aliō peccare q̄ deo non reddere debitū. **B** Quid ē debitū qd̄ deo debem⁹? **A** His voluntas rationalis creature sbiecta debet eē volūtati dei. **B** Nihil verius **A** hoc est debitū qd̄ debz̄ āgelus et hō dō qd̄ soluit peccat. h̄ ē iusticia siue rectitudo voluntatis q̄ iustos facit siue rectos corde id ē volūtate hic ē solus honor et tor⁹ quē debem⁹ dō. et quē a nob̄ exigit de⁹. Sola nāq; tal̄ voluntas opa facit placita deo cū potest opari: et cū nō potest ip̄a sola p̄ se placz̄ q̄a nullū op⁹ siue illa placz̄ hūc honorē debitū q̄ deo non reddit debitū. aufert dō qd̄ suū ē. et deū exhonorat. et h̄ ē peccare. Quid aut̄ si soluit qd̄ rapuit manet i culpa. nec suffi-

Tur deus homo

est solūmō reddere qđ ablatū ē. s. pcoꝝ
tumelia illata plus habet reddē qđ ab-
stulit. Sic ei qđ ledit salutē alteri nō suf-
ficiat si salutē restituit nisi pillata dolo-
ris iniuria recōpensat aliqd ita qđ honorē
alicui violat nō sufficit honorē reddē.
si nō sup ex honoratōis factā molestias
aliqd qđ placeat illi quez ex honorauit
restaurēt. hoc qđ attēdēdū qđ cū aliqs
qđ iuste abstulit soluit h̄ d̄z dare qđ ab
ab illo nō possit exigi si alienū nō rapu-
isset. Sic qđ debet ois qđ peccat honorē
quez rapit deo soluere et h̄ est satisfactio
quā ois pctōr debet deo facere. **B**
In his oib⁹ qm̄ ratōez seq̄ pposuimus
quīs aliquātulū me terreas nil habeo
qđ possim dicere cōtra.

Utrū sola mīa sine oī debiti solutōe
deceat deū pctā dimitte. XII. **A**

Edeā et videā⁹ vtz sola mīa
s̄ oī solutōe ablati sibi honoris
deceat deū pctā dimitte **B**

Non video cur si deceat **A** Sic dimit-
tere pctm̄ nō ē aliō qđ nō punire: et qm̄
recte ordinare pctm̄ sine satisfactōe nō
ē nisi punire si nō punit inordinatū di-
mittit. **B** Rationabile ē qđ dicitis.
A Deū vero nō decet aliqd in suo re-
gno iordinatū dimitte. **B** Si ali-
qd aliō volo dicē timeo peccare. **A**
Igit̄ nō decet deū pctm̄ sic ipunitū di-
mittere. **B** Ita seq̄tur. **A** Est
et aliō qđ seq̄tur. Si pctm̄ sic dimittit̄
ipunitū: qz s̄l̄t erit apud deū peccatū et
nō peccatū: qđ dō nō puenit. **B** Non
possū negare. **A** Uide et h̄. Iusti-
ciā hoim̄ nemo nescit esse h̄ lege: vt fm̄
ei⁹ q̄nitate mēsurā retributōis a deo re-
cōpenset. **B** Ita credimus. **A**
Si at pctm̄ nec soluit nec punit nulli le-
gi s̄biac̄ **B** Mō possū aliē itelligē **A**
Liberior igit̄ ē ois iusticia si sola mīa
dimittit̄: qđ iusticia qđ valde icōueniēs
videt̄. Ad h̄ etiā extēdit̄ h̄ icōueniētia
vt iusticiā dō s̄le eē faciat qz sic de⁹ nul-
l̄ legi s̄biac̄ itaz iusticia **B** Neq̄ re

stite rōi tue s̄ cū de⁹ nob̄ p̄cipiat onfo dā
mittē peccatū in nos: videt̄ spugnare
vt h̄ nob̄ p̄cipiat qđ ipm̄ facē nō decet.
A Multa i h̄ ē spugnācia qz de⁹ h̄ p̄ci-
pit nob̄ vt nō p̄sūam⁹ qđ soli⁹ dei ē. Ad
nullū ei p̄tinet vidictā facē nisi ad illū qđ
dñs ē oim̄. **Mā** cū t̄re p̄tates h̄ r̄ce fa-
ciūt: ip̄e facit de⁹ a qđ ad h̄ ipm̄ se ordiate
B Remouisti spugnātiā quā putabā
inesse: s̄ ē aliō ad qđ tuū volo h̄ferisū **B**
Mā cū de⁹ sic sit lib̄: vt nulli⁹ legi s̄biace
at iuditor sit ita beign⁹ vt nihil beigni⁹
cogitari q̄at: et nil sit resti aut decēs nisi
qđ ip̄e vult: mirū videt̄ si dicim⁹ qz nul-
laten⁹ vult aut n̄ ei licet iuriā suā dimit-
tē a qđ etiā d̄ his q̄s alijs facim⁹ solem⁹
idulgētiā petē **A** Ulex ē qđ dicit d̄libra-
te et volūtate et beignitate illi⁹ s̄ sic eas
debem⁹ rōnabilit̄ itelligē vt dignitati i⁹
si videamur spugnare: libras ei n̄ ē nisi
ad h̄ qđ expedit aut decz nec beignitas
dicēda ē qđ aliqd deo idecēs opet̄. **Qđ**
at d̄ qz qđ vult iustū ē et qđ n̄ vult iustū
n̄ ē: n̄ ita itelligēdū ē vt si de⁹ velit qđlib̄
bet icōueniēs iustū sit qz ip̄e vult. **Mō** ei
seq̄ si de⁹ vult mētiri iustū eē mētiri: s̄
poni⁹ deū illū non eē. **Mā** neq̄ p̄ velle
mētiri volūtate nisi i qđ corrupta ē vitas
imo qđ d̄seredo vitatē corrupta ē. **Lū** ḡ
d̄ si de⁹ vult mētiri n̄ ē aliō qđ si de⁹ ē ta-
lis nature qđ velit mētiri et idcirco n̄ seq̄
iustū eē mēdaciū: nisi ita itelligat̄ sic cū
de duob⁹ impossibilib⁹ dicim⁹ si h̄ ē: illd̄ ē:
qz nec h̄ nec illd̄ ē: vt si qđ dicat: si aq̄ ē
seca et ignis ē humid⁹: neutz ei veyzē.
Itaqz de ill̄tm̄ ē veyzē dicē si de⁹ h̄ vult
iustū ē: qđ deū velle n̄ ē icōueniēs: Si cū
vult de⁹ vt pluat iustū est vt pluat et h̄
vult vt aliqs hō occidat iustū ē vt occi-
dat: qua pp̄ si n̄ decet deū aliqd iuste
aut iordinate facē si p̄tinet ad ei⁹ libra-
tē ac beignitatē ac volūtate peccatē qđ
si soluit deo qđ abstulit ipunitū dimitte
B Sia mihi auferis qđ putabā tibi pos-
se obici **A** Uide adhuc cur deū si dece-
at h̄ facē **B** Lib̄t̄ aufero qđ qđ dicit

Quod nihil minus sit tolerandum in rerum ordine: quam ut creatura creatori debitum honorem auferat, et quod non soluat quod aufert.

Nihil minus tolerandum est in rerum ordine quam ut creatura creatori debitum honorem auferat: et non soluat quod aufert.

Nihil clarius iudico. **A** Nihil autem iniustius toleratur: quam quod nihil minus est tolerandum. **B** Nec hoc est obscurum.

A Puto ergo quia non dices deum debere tolerare quo nihil iniustius toleratur ut quod creatura non reddat deo quod aufert.

B Immo penitus negandum esse iudico. **A** Itaque si deo nihil maius aut melius est nihil iustius quam ut honorem illi seruet in rebus dispositio summa iusticia quam non est aliud quam ipse deus. **B** Hoc est nihil aptius.

A Nihil ergo seruat deus iniustus: quam siue dignitatis honorem. **B** Quod utique necessario precedi oportet. **A** Uideat tibi quod etiam integre seruet, si sic auferri sibi permittit: ut nec soluat nec ipse auferentem puniat. **B** Non audeo dicere. **A** Necesse est ergo ut aut ablati honoris soluat: aut pena sequatur, alioquin aut sibi ipsi deus iustus non erit: aut ad utrumque impotens erit, quod nefas est etiam cogitare. **B** Nihil rationabilius dici potest ut puto.

Cuiusmodi honoris dei sit pena peccatis.

Ed volo a te. **C**apitulum XIII.

Saudire si peccantis pena sit illi honoris: aut cuiusmodi honoris sit.

Si enim pena peccatis non est honoris: cum peccator non soluit quod abstulit, sed punitur sic perdit deus honorem suum ut non recuperet quod hijs dicta sunt repugnare videntur.

A Deum impossibile est honorem suum perdere. **A**ut enim peccator sponte soluit quod debet: aut deus ab invito accipit. **N**am autem homo debita subiectio deo siue non peccando: siue quod peccat soluendo voluntate spontanea exhibet, aut deus iniuriam sibi torquendo subicit, et sic se dominum esse ostendit: quod ipse homo

voluntate fateri recusat. **I**n quo considerandum quia sicut homo peccando rapit quod dei est: ita deus puniendo auferit quod hominis est. **Q**uipe non solum id suum alicui esse dicitur quod iam possidet: sed quod ei potestate est ut habeat. **Q**uod ergo homo factus est: ita ut beatitudine habere possit si non peccaret: cum propter peccatum beatitudinem et omni bono priuatur: de quo quis inuitus soluit quod rapuit: quia licet deus homo ad usum sui comodi non transferat quod aufert: sicut homo pecuniam quam alius aufert in suam pervertit utilitatem: homo tamen quod aufert vult ad suum honorem per quod aufert. **T**ransferendo ei peccatorem et qui illi sunt subiecta sibi esse potest.

Si deus vel ad modicum pacis honoris suum violari. **C**apitulum XV. **B**

Lacet quod dicitur. **S**ed est et aliud ad quod tuam resolutionem postulo. **N**am si deus ita sicut perbas suum deus honoris suare: cur vel ad modicum patitur illi violari. **Q**uod enim aliquomodo ledi sinit non ite gre aut perfecte custodit. **A** Dei honorem neque aliquid quantum ad illum pertinet addi vel minui. **I**dem namque ipse sibi honor est incorruptibilis et nullo modo mutabilis. **V**erum cum vnaqueque creatura suum et quasi sibi preceptum ordinis: siue naturaliter siue rationabiliter seruat, deo obedire et deum de honorare, et hoc est maxime rationali natura cui datum est intelligere quod debebat. **Q**ue cum vult quod debet: deum honorat: non quia illi aliquid offert: sed quia sponte sibi voluntati et dispositioni subdit: et in rebus vniuersitate ordinis suum et eiusdem vniuersitatis pulcritudinem quantum in ipsa est preseruat. **C**um vero non vult quod debet: deum quantum ad ipsam est perinet honorat: quoniam non subdit se sponte illi dispositioni, et vniuersitatis ordinem et pulcritudinem quantum in se est perturbat licet potestate et dignitate dei nullatenus ledat aut decoloret. **S**i ei ea que celi abitu continentur vellet non esse sub celo, aut ei cogari a celo, nullatenus possent nisi sub celo esse, nec fugere celum, nisi appropinquando deo. **N**am et vnde et quod et quod irret sub celo essent, et quanto

Cur deus homo

magis a qualibet parte celi clōgarent
tanto magis opposte parti a ppinqua
rēt Ita quāuis homo vel malus ange-
lus diuine uolūtatē z ordinatōi subiace
re nolit. nō tamē eā fugere ualet. quia si
uult fugere de subuolūtate iubente: cur-
rit subuolūtate punitē. Et si queris
qua trāsīt nō nisi subuolūtate pmittēti
z hoc ipsuz q̄ puerse uult: aut agit i vni-
uersitatis p̄fate ordinē: z pulchritudi-
nē summa sapiētia cōuertit Ipsa nāq;
pueritatis spontanea satisfactio: vel a
nō satisfaciēte pene ex actio: excepto h
quod deus de malis multimodis bona
facit in eadē vniuersitate locū tenēt suū
et ordinis pulchritudinē. Quas si diui-
na sapiētia ubi pueritas rectū ordinē
pturbare nititur: non adderet: fieret in
ipsa vniuersitate q̄ de^o debet ordinare:
quedā ex violata ordinis pulchritudis
ne deformitas: z deus in sua dispositio-
ne videre deficeret: Que duo quoniā
sicut sunt inconuenientia ita sunt im-
possibilia necesse est vt omne peccatū sa-
tisfactio aut pena sequat. **B** Satis-
fecisti obiectōni mee. **A** Palam est
ergo quia deū quantū in ipso ē nullus
potest honorare vel ex honorare: i quā-
tū est hoc aliquis facere videt cū volū-
tatē suā uolūtati eius subicit aut s̄tra-
hit. **B** Nescio quid p̄tra queā dice-
re. **A** Ad huc addam aliquid. **B**

Tādiu dic donec me tedeat audire.
Ratio q̄ angeloz numerus qui ceci-
derūt restituēdus sit de hoibus. XVI.

Eū constat p̄posuisse vt de hu-
mana natura quā fecit sine pec-
cato numez angelozū qui ceci-
derāt restitueret. **B** Hoc credim⁹.
sed vellē aliquā hui⁹ rei rationē audire.

A Fallis me: nō eīm p̄posuim⁹ tra-
ctare nisi de sola incarnatōe dei: z tu mi-
hi alias interferis questiones. **B**
Heirascaris: hilarē datorē diligit de⁹:
nā nemo p̄bat magis se hilariter dare

q̄d promittit q̄s qui plus dat q̄ p̄mittit
dic ergo libenter q̄d quero. **A** Ra-
tionalē creaturā que dei cōtemplatōe
beata vel est: vel futura est in quodā ra-
tionabili z perfecto numero p̄fata z
deo: ita vt nec maiorē nec minorē illum
esse deceat nō est dubitandū: Aut enim
nescit deus in quo numero meli⁹ eā de-
ceat p̄statu: quod falsum est: aut si scit i
eo illā cōstituet: quē ad hoc decentiores
intelliget: Qua p̄pter aut angeli illi q̄
cecidērūt facti erāt ad hoc vt essent in
tra illū numez: aut q̄ intra illū numez
p̄manere nō potuerūt: ex necessitate et
cecidērūt: quod absurdū est opinari.

B Veritas est apta quod dicit. **A**
Quō ergo de illo numero esse debuerit
aut restituēdus est ex necessitate nume-
rus eoz: aut imperfecto numero remane-
bit rationalis natura que in numero p̄-
fecto p̄fata est q̄d esse nō potest. **B**
Restaurandi p̄culdubio sunt. **A**

Necesse est ergo eos de humana natu-
ra: quoniā nō est alia de qua restaurari
possint. **A** Quod alij angeli pro
illis non possint restitui. **B** Volo

Cur nō aut ipsi aut alij āgeli p̄ illis
possint restitui. Capitulū XVII.

Um videbis nostre restauratio-
nis difficultatē: intelliges eozū
recōciliationis impossibilitatē:

Alij autē angeli p̄ illis restitui nō possūt
ideo (vt taceā qm̄ hoc repugnare vide-
at p̄ime creationis p̄fectioni) q̄ nō de-
bent nisi tales esse possint: quales illi fu-
issent si nō peccassent: z cū illi nullā uisā
vidicta peccati p̄seuerassent quod post
illoz casuz alijs qui p̄ illis restituerent
esset impossibile. Nō eīm pariter lauda-
biles sunt si stant in ueritate: z qui nul-
lā nouit peccati penā: z qui eam semper
aspicit eternā. Nāz nequa qm̄ putandū
est bonos angelos esse p̄firmatos casu
maloz: sed suo merito: Sic nāq; si boni
cū malis peccassent: simul dānati essent

ita iniusti: si cū iustis stetitissent paritē cōfirmati fuissent. Quippe si aliqui eorū nō nisi casu aliorū cōfirmādi erāt: aut nullus vnq̄ cōfirmaret: aut necesse erat aliquē casurū qui ad alios cōfirmādos puniret: que vtraq̄ absurda sunt. Illo itaq̄ modo cōfirmati sunt illi qui steterunt quo pariter cōfirmati essent omnes si p̄stitissent: quēadmodū ostendi sicut potui vbi tractavi cur deus dyabolo p̄seueratiā nō dedit. **B** Probasti malos angelos de humana natura restaurādos: et patet ex hac rōne q̄ nō in minori numero erūt electi homines quā sūt angeli reprobi. Sed vtrum plures futuri sint si potes ostende. Ansel.

Utrū plures futuri sint sancti homines quā sint mali angeli. XVIII.

Angeli anteq̄m quidā illorū caderēt erāt in illo p̄fecto de quodixim⁹ numero: nō sunt homines facti nisi p̄ restauratiōe angelorū p̄ditōrū et palā est q̄ nō erūt plures illis: Si autē ille numer⁹ nō erat in illis omnibus angelis: cōplendū est de hominibus et q̄d perijt et q̄d prius deerat: et erūt electi homines plures reprobis angelis. et sic dicim⁹ q̄ nō fuerūt homines facti t̄m ad restaurādū numerū iminutū: s̄ etiaꝫ ad p̄ficiēdū nōdū p̄fectū. **B** Quid potius tenēdū ē: an q̄ angeli pri⁹ facti sint in nūero p̄fecto an n̄? **A** Qd̄ mihi vidē dicā. **B** Nō pl⁹ a te exigo. **A** Si hō fact⁹ est post casum malorū angelorū sicut quidā intelligūt in genesi. non video posse me p̄ hoc pbare alterorū de terminare: Potest enī (vt puto esse) q̄ angeli fuerūt prius in numero p̄fectorū postea fact⁹ sit hō p̄pter restaurādū imminutū eorū numerū: et p̄ esse q̄ n̄ fuerūt in numero p̄fecto. q̄ differebat de⁹ sic adhuc differt illū implere numerū facturū humanā naturā suo tpe. Un̄ aut solūmō numer⁹ nō dū integrū p̄ficeret. aut etiā si minueret restitueret. Si aut̄ tota cre-

atura s̄ facta est et dies illi in q̄b⁹ moyses istū mundū nō simul factū esse videtur dicere: aliter sunt intelligendi q̄ sicut videmus istos dies in quibus viuimus: intelligere nequeo quō facti sunt angeli in illo p̄fecto numero. Quippe si ita eēt vidē mihi q̄ ex necessitate aut aliqui homines vel angeli casuri erant: aut plures essēt in illa celesti ciuitate q̄ illa p̄fecti numeri conueniētia exigeret. Si ergo omnia simul facta sunt: sic vidē angeli et duo primi homines in numero p̄fecto fuisse vt de hominibus si nullus caderet angelus: quod deerat solū p̄ficeret: et si aliquis periret hoc quoq̄ quod caderet restitueret: et hominis natura que infirmior erat qua si deū excusaret atq̄ dyabolū p̄funderet si ille suū casus infirmitati sue imputaret cū ipsa infirmior staret. Ac si et eadē ipsa caderet multo magis deū defenderet contra dyabolū et cōtra seipsā: cū ipsa facta valde infirmior et mortalior in electis de tāta infirmitate tanto alius ascēderet: q̄ vnde dyabol⁹ cecidisset quātō boni angeli quorū eq̄litas ei debet p̄ficeret p̄ ruinā malorū q̄ p̄seuerauerūt. Ex his rationib⁹ potius mihi vidē quia in angelis nō fuit ille p̄fectus numer⁹ quo ciuitas illa celestis p̄ficeret quia si homo s̄ cū angelis factus nō est sicut possibile ē esse: et si simul facti sunt q̄ magis putant multū quoniā legit qui viuunt in eternū creant omnia siml: vidē necesse esse s̄ et si p̄fectio mūdane creature nō t̄m est intelligenda in numero individuorū quātū in numero naturarū: necesse est humanā naturā aut ad cōplēmētū eius defectiois esse factā: aut illi sup̄ habundare: q̄ de minimi vermiculi natura dicere non audemus. Quare p̄ se ipsa ibi facta est et nō solū p̄ restaurādis indiuinduis alteri⁹ nature. Unde palā ē quia si etiā angelus nullus perisset: homines tamē in celesti ciuitate suū locū habuiss-

Cur deus homo

sent. Sequitur itaque: quod in angelis antequam
quidam illorum caderent non erat ille perfectus
numerus: alioquin necesse erat ut aut homi-
nes aut angeli aliqui caderent quoniam
extra numerum perfectum ibi nullus manere
poterat. **B** Non nihil effectum. **A**
Est et alia ratio ut mihi videtur quod non pa-
rum suffragatur illi sententiae: quae angelos
non esse factos in perfecto numero existat.

B Dic illam. **A** Si angeli in il-
lo perfecto numero facti sunt: et nullatenus
facti sunt homines: nisi per restaurationem
peccatorum angelorum: palam est quod nisi illi an-
geli ab illa beatitudine cecidissent, homi-
nes ad illam non ascenderent. **B** Hoc
constat. **A** Si quis ergo dixerit quod
tamen letabunt electi homines de angelorum
perditione quantum gaudebunt de sua assu-
ptione quoniam absque dubio haec non esset
nisi illa fuisset quomodo potuerunt ab
hac pueria gratulatione defendi. Aut quod
modo dicemus angelos qui ceciderunt in
hominibus restauratos: si illi sine hoc vi-
cio permansuri erant, si non cecidissent: id est
sine gratulatione de casu aliorum: isti vero
sine illo esse non potuerunt: imo quod licet cum
hoc vicio beati esse debebunt: Deinde quod
audacia dicemus deum non velle aut non po-
tuisse hanc restaurationem sine hoc vicio
facere. **B** Nonne similiter est in gen-
tibus quae ad fidem vocatae sunt: quod illam iu-
dei repulerunt? **A** Non: nam si omnes
iudei credidissent: gentes tamen vocarentur:
quod in omni gente qui timet deum et operatur
iustitiam: acceptus est illi. Sed quoniam iu-
dei apostolos contempserunt: ea tunc fuit oc-
casio ut ad gentes illi converterentur.

B Nullo modo video quid contra
hoc dicere possim. **A** Unde tibi vi-
detur accedere singulis illa leticia de alie-
no casu. **B** Unde nisi quod certus erit
vniuersis quoniam ubi erit nullatenus
esset si alius inde non cecidisset. **A**
Si ergo haec certitudinem nullus haberet
non esset vnde vllus de alieno danno gau-

deret. **B** Ita videtur. **A** Pu-
tasne aliquem illorum habiturum hanc certitu-
dinem si multo plures erunt quam ceciderunt
B Nequaquam possum opinari quod
eam habeat aut habere debeat. Quomodo
namque quis poterit scire: vtrum per restaura-
do quod imminutum erat aut pro complendo
quod nondum perfectum erat: de illo nume-
ro constitutum civitatis sit factus: sed om-
nes certi erunt se factos esse ad perficiendam
illam civitatem. **A** Ergo si plures erunt
quam reprobi angeli nullus poterit aut de-
bebit scire se non esse ibi assumptum nisi per
alieno casu. **B** Verum est. **A**
Non igitur habebit aliquis cur gaudere
debeat de alterius perditione. **B**
Ita sequitur. **A** Luce itaque videamus
quia si plures erunt homines electi quam
sunt reprobi angeli: illa non sequitur incon-
venientia quam sequi necesse est si plures
non erunt: et cum impossibile sit illud in illa
civitate futurum inconueniens videtur necesse
esse ut angeli non sint facti in illo perfecto
numero et plures futuri sint beati homi-
nes quam sint miseri angeli. **B** Non
video qua ratione hoc negari queat.
A Aliam adhuc eiusdem sententiae posse
dici puto rationem. **B** Hanc quoque
preferre debes. **A** Credimus hanc mu-
di molem corpoream in melius renouandam
nec hoc futurum esse donec impleatur nume-
rus electorum hominum, et illa beata perfici-
atur civitas nec per eius perfectionem hoc dif-
ferendum. Unde colligi potest deum ab
inicio proposuisse ut vtrumque simul perfec-
ret: quatenus et minor quae deum non senti-
ret natura ante maiorem quae deo sui de-
beret nequaquam perficeretur: et in maioris per-
fectione mutata in melius suo quodam
modo quasi congratularetur: immo omnis
creatura de tam gloriosa et tam admirabili
sui consumatione ipsi creatori et sibi inuicem
queque suo modo eterne congratulando iocun-
daretur: quatenus quod voluntas in ratio-
bili natura sponte facit hoc et iam insensibilis

Liber primus

bilis creatura p dei dispositōem natura
liter exhiberet. Solem^o namq; in maio
rū nostroz exaltatiōe p gaudere: vt cuz
in natalicijs sanctorz exultatiōe festina
iocundamur de gloria eoz exultantes?
Quā sententiā illud adiuuare videtur
quia si adam non peccasset: differet tñ
deus illā ciuitatē pficere donec comple
to ex hominib^o q̄ expectabat numero:
ipsi quoq; homines incorpūm vt dicam
ita transmutarentur imortalem. Habe
bāt em̄ in paradiso quandā immortali
tatē id est potestātē nō mori: sed nō
erat immortalis hec potestas. quia po
terant mori: vt scz ipsi nō possēt nō mo
ri. Qd si ita est vt videlicet rationalem
illam z beatā ciuitatē z hāc mūdā in
sensibilem q; naturā de^o ab inicio ppo
suerit simul pficere: videt^r: qz aut illa ci
uitas nō erat cōpleta in numero ange
lorū ante maloz ruinā. sed expectabat
deus vt eā de hominib^o cōpleret: quādo
corporeā mūdi naturā in meli^o inuoua
ret: aut si pfecta erat in numero nō erat
pfecta in pfirmatōe: z differēda erat e^o
cōfirmatio: etiā si nullus in ea peccasset
vsq; ad eandē mūdi quā expectam^o re
nouationē: aut si nō diucius illa confir
matio differēda erat: acceleranda erat
mūdāna renouatio: vt cū eadē cōfirma
tōe fieret: Sed quod mūdū nouiter fa
ctū statim deus renouare z eas res que
post renouatōez illā nō erūt: in ipso ini
cio anteq; appareret cur facte essent de
struere instituerit om̄i caret ratōe. Se
quit^r ergo: qz angeli nō ita fuerūt in nu
mero pfecto: vt eoz cōfirmatio nō diu
differet ppterea qz mūdi noui renoua
tionē mox oporteret fieri quod nō cōue
nit. Quod autē eandē cōfirmationem
vsq; ad mūdi futurā renouationem dif
ferre deus voluerit: inconueniēs videt^r
presertim cū illā in aliquid tā cito pfe
cerit: Et cū intelligi possit: qz in primis
hominib^o quādo peccauerūt illā fecisse

si nō peccasset: sicut fecit in pfeuerati
bus angelis. Quāuis em̄ nōdū puehe
rent ad illā equalitatē angeloz ad quā
puēturi erāt homines: cum pfectus esset
nume^o de illis assumendus: In illa ta
mē iusticia in qua erant videt^r qz si vici
sent: vt nō peccarēt temptati ita confir
marent^r cū omni ppagine sua qd vltra
peccare nō possēt: quēadmodū qz vici
peccauerūt sic infirmati sunt vt quantū
in ipsis est sine peccato esse nō possint.
Quis em̄ audeat dicere plus valere in
iusticiā ad alligandū in seruitutē homi
nē in prima psuasiōe sibi cōsencientes
quā valeret iusticia ad cōfirmandū cuz
in libertate sibi in eadē prima tēptatiōe
adherentē. Nam quēadmodū: qm̄ hu
mana natura tota que erat i parentib^o
primis: tota in illis victa est vt peccaret
(excepto illo solo hoie quē de^o sicut si
ne viri semine de virgine facere sic sciuit
a peccato ad se cernere voluit) ita i eis
de tota viciasset si nō peccasset. Restat ḡ
vt nō cōpleta in illo primo numero age
lorz supna ciuitas: sed de hominibus cō
plēda fuisse dicat. Que si rata sunt plu
res erūt electi homines q̄ sint reprob^o
angeli. **R**ationabilia mihi valō
vident^r que dicis. sed quid dicem^o qz le
git^r de deo: cōstituit terminos populoz
iuxta numez filioz israhel quod quidā
quia p filioz israhel: inuenit^r angeloū
dei sic exponit vt scdm numez bonoz
angeloz assumēdus intelligat^r nume^o
electoz hominū. **A** hoc nō repug
nat predictę sententię si certū nō est qd
totidez angeli cecidissent quot remāse
rūt. Nā si plures sunt angeli electi quā
reprobi et necesse est vt reprobos electi
homines restaurēt: z potest fieri vt bea
torū numero cōsequēt^r: z sic plēs erunt
hoies iusti q̄ angeli iniusti. Sed mem
to quo pacto incepti tue rīdere questiōis
tue videlicet si qd dixero maior nō con
firmer auctoritas: quāuis illud rōne p

Cur deus homo

bare videar non alia certitudie accipia
 tur nisi q̄a interi michi ita videt̄ donec
 michi deus melius aliquomodo reue-
 let. Certus em̄ sū si quid dico q̄d sacre
 scripture absq̄ dubio cōtradicat quia
 falsū est. nec illd̄ tenere volo si cognoue-
 ro. Sed si in illis rebus d̄ q̄bus diuersa
 fēiri possūt sine periclo sicut ē illud vn-
 de nūc agim⁹. Si em̄ nescim⁹ vtruz plu-
 res homines eligēdi sint q̄ angeli pdi-
 ti an nō. ⁊ alterū hoz estimam⁹ magis q̄
 alter. nullū puto aie periclm̄ si inquā i
 his reb⁹ sic exponim⁹ dīna dicta vt diū-
 sis sentencijs fauere videāf̄ nec alicubi
 inueniēf̄ vbi q̄d indubitāter tenendū sit
 determinēt nō arbitroz resp̄hendi debe-
 re Illd̄ aut̄ q̄d dixisti. cōstituit terminos
 pploz seu gētiū iuxta numerū angeloz
 dei q̄d in alia trāslatione legiēf̄ iuxta nu-
 merum si. if. qm̄ ambe trāslatōnes aut
 idem significāt aut diuersa sine spugnā-
 tia. ita intelligēdū est vt p̄ anglos dei ⁊
 per si. if. angli boni significēt̄ trīmō.
 aut soli hoies electi. Aut sil̄ angli et ele-
 cti hoies tota scz illa ciuitas supna. aut
 per anglos dei facti angli tm̄. ⁊ per fili-
 os. if. soli hoies insti. aut soli angeli per
 filios israhel. ⁊ iusti homines p̄ anglos
 dei. Si boni angli tantū designāt per
 vtrūq̄ idem ē. q̄d si solū p̄ anglos dei.
 Si vero tota celestis ciuitas: hic est sen-
 sus: quia tamdiu assumētur ppli id est
 multitudines electozū hoim̄ aut tādū
 erūt ppli in hoc seclō. donec de homini-
 bus p̄destinat⁹ numer⁹ illius ciuitatis:
 nō dum p̄fect⁹ cōpleaf̄. Sed nō video
 nūc quomō soli angli aut sil̄ angli ⁊ ho-
 mines sancti p̄ filios israhel intelligāf̄.
 sanctos aut̄ homies filios israhel sicut
 filios abrahe vocari nō ē alienuz. Qui
 angli quoq̄ dei p̄ hoc recte possēt voca-
 ri quia vitā anglicam imitant̄ atq̄ simi-
 tudo ⁊ equalitas illis anglozū promitti-
 tur in celo ⁊ quia om̄s iuste viuētes an-
 geli dei sūt. Unde et ip̄i cōfessores atq̄

martires dicūtur. Qui em̄ cōfitef̄ et te-
 statur veritatē dei nūcius id ē angelus
 est. ⁊ si malus homo dicit̄ dyabolus si-
 cut de iuda dicit̄ dñs p̄pter similitudi-
 nem malitie. cur non ⁊ bon⁹ homo dicit̄
 tur angelus p̄pter ymitationē iusticie.
 Quare possum⁹ vt estimo dicere deum
 cōstituisse terminos pplozū iuxta nume-
 rū electozū hominū quia tamdiu erunt
 ppli et erit in hoc mūdo hoim̄ p̄creatio
 donec numer⁹ eozūdem electozū hoim̄
 cōpleatur et eo cōpleto cessabit esse ho-
 minū generatio: que fit in hac vita. Ac
 si p̄angelos dei intelligim⁹ factos ange-
 los tm̄ et p̄ si. if. tantūmō iustos hoies:
 duobus modis intelligi pōt: qz cōstitu-
 it deus terminos pploz iuxta numerū an-
 gelozū dei. aut quia tātus populus id ē
 tot homines assumētur quot sunt ange-
 li dei aut quia tādū erūt populi donec
 numerus angelozū dei cōpleatur ex ho-
 minib⁹. Et hoc vnomō exponi posse vi-
 deo consti. ter. po. iuxta numerū si. dei
 idem quia sicut supra dictū est tamdiu
 erūt populi in hoc seclō donec numer⁹
 sanctozū hominū assumatur: ⁊ colligif̄
 ex vtraq̄ trāslatōe: quia tot homines
 assumēt̄ quot remāserūt angeli. Un-
 de tm̄ non seq̄tur q̄uis perdit̄ angeli ex
 hominib⁹ restaurādi sūt tot angelos ce-
 cidisse quot p̄seuerauerunt Quod tm̄ si
 diceret̄ inuenienduz erit quo rate non
 sint supra posite ratiōes q̄ vident̄ osten-
 dere nō fuisse i āgelis pri⁹ quoniaz q̄dā
 illozū caderēt illū p̄fectū numerū quem
 supra dixi ⁊ plures homines electos fu-
 turos quā fiat malī angeli. **W** Non
 me penitet quia coegi te vt de angelis
 diceret̄ Nā nō frustra factū ē: nūc redi
 ad id vnde digressi sum⁹ **A** Cōstat
 deū p̄posuisse vt de hominib⁹ angelos
 qui ceciderāt restauraret. **B** Certum
 est **A** Tales ergo oportet esse homi-
 nes in illa ciuitate supna qui p̄ angelis
 in illā assumēt̄ q̄les illi futuri ibi erant

pro quib⁹ ibidem erūt id ē quales nunc sūt boni angeli: alioquin nō erūt restaurati qui ceciderūt: seqtur quia de⁹ aut nō poterit perficere bonū q̄ incepit aut penitebit eū tm̄ bonū incepisse que duo absurda sūt. **B** Vere oportet vt e⁹ quales sunt homines bonis anglis. **A** Boni angeli vnq̄ ne peccauerunt. **B** Non. **A** Potes ne cogitare q̄ homo qui aliq̄ peccauit nec vnq̄ deo p̄ peccato satisfecit. s̄ tm̄ impunit⁹ dimittitur equalis sit anglo qui nūq̄ peccauit. **B** Verba ista cogitare et dicere possū, sed sensū eorū ita cogitare nequeo sicut falsitatem nō possū intelligere veritatē esse. **A** Nō decet ergo deū hominem peccatorē sine satisfactione ad restauratiōnē angelorū sumere pditorū qm̄ nō paritur veritas eū leuari ad equalitatē angelorū. **B** Sic ostēdit ratio. **A** Lō sidera etiam in solo homine sine eo qd̄ debet angelis equari. vtz eū taliter deus ad beatitudinē vllā vel talem. q̄lem habebat anq̄ peccaret debeat p̄bere. **B** Dic que cogitas et ego cōsiderabo prout potero. **A** Ponam⁹ diuitem a liquē in manu tenere margaritam preciosam q̄ nunq̄ pollutio vlla tetigit quā q̄ null⁹ alius possit a mouere de manu eius nisi ip̄o pmittente et eam disponat recōdere in thesaurū suū vbi sūt carissima et preciosissima que possidet. **B** Logito hoc velut ante nos sit. **Ans.** Quid si ip̄e pmittat eādē margaritā ab aliquo inuido excuti de manu sua in scenū. tum p̄hibere posset ac postea eā descendo sumens pollutā et non lotam in aliquē locū suū mūdū et carū deinceps illam sic seruetur⁹ recōdat. Putabis ne illū sapientē. **B** Quomō hoc possū? **A** Nam nō ne esset hoc satis meli⁹ vt margaritā suam mūdā teneret et seruaret quā pollutā. **A** Nōne similiter faceret de⁹ qui hominē angelis sociandū si ne peccato quasi i manu sua tenebat in

paradiso. et permisit vt accessus inuidia dyabol⁹ eū in lutū peccati quāuis cōsentientē deijceret. Si ei p̄hibere vellet dyabolū nō posset temptare hominem: nō ne inquā similit⁹ faceret si hoīez peccati forde maculatū sine omni lauatiōe idest absq̄ omni satisfactōe ne talē semp̄ māsurrū saltē in paradisu de quo eiect⁹ fuerat reduceret. **B** Similitudinē si de⁹ faceret negare nō audeo et idcirco eum hoc facere posse nō abnuo. Videre ei aut quod p̄posuerat pagere non potuisse. aut boni p̄posui euz penituisse q̄ in deum cadere nequeunt.

Quod homo non possit saluari sine peccati satisfactōe. .XIX. **A**

Ene igit̄ certissime quia sine satisfactōe id ē sine debiti solutiōe spōtanca nec deus pōt pctm̄ impunitū dimittere. nec peccator ad beatitudinē vel talē qualē habebat anq̄ peccaret puenire: nō em̄ hoc mō reparare hō vel talis qualis fuerat anq̄ pctm̄. **B** Rationibus tuis omnimodo cōtradice re non possum. Sed quid est qd̄ dicim⁹ deo: dimitte no. de. no. et ois gens orat deū qm̄ credit vt dimittat sibi peccata. Si em̄ soluimus qd̄ debemus cur oramus vt dimittat? **A** Nūqd̄ deus iniustus est vt iterū exigat qd̄ solutū est. Si aut nō soluimus: cur frustra oramus vt faciat qd̄ q̄ nō cōuenit facere nō pōt. **A** Qui nō soluit frustra dicit dimitte qui aut soluit supplicat q̄ hoc ip̄m pertinet ad solutiōnē vt supplicet. **A** Nā deus nulli quicq̄ debet sed ois creatura illi debet et iō nō expedit hoī vt agat cū deo quē admodū par cū pari. Sed d̄ hoc nō est opus nūc tibi respondere. **L**ū enim cognosces cur x̄ps mortuus est forsitā per te videbis qd̄ queris. **B** Suffiat mihi nunc qd̄ de hac questione respondes. **Q**d aut nullus homo ad beatitudinē puenire queat cū peccato aut solui a peccato nisi soluat qd̄ rapuit peccando: sic

Uir deus homo

apte monstrasti vt etiā si veli non possim dubitare. **A** hoc quoq; nō dubitabis vt puto quia scdm mēsurā peccati oportet satisfactionē esse. **B** Aliter aliquaten⁹ inordinatū maneret peccatū q̄ eē non potest. si deus nihil relinquit inordinatū in regno suo. Sed hoc est p̄stitutum quia q̄libz puū incōueniēs in deo impossibile ē. **A** Dic ergo quid solues p̄ peccato tuo. **B** Penitētiā cor cōtritū et humiliatū. abstinētiā et multimodos labores corporis et misericordiā dandi et dimittēdi et obedientiā. **A** Quid in hīs omib⁹ das deo. **B** An nō honoro deū quādo p̄pter timorem eius et amorē in cordis cōtritiōe letitiam tēporalem abitio in abstinētijs et laborib⁹ delectatiōes et quietē hui⁹ vite calco. in dando et dimittēdo q̄ mea sūt largiēdo in obedientiā meipsū illi subitio. **A** Cū reddis aliqd qd̄ debes deo. etiā si non peccasti. nō debes cōputare pro debito quod debes p̄ peccato. Omnia aut̄ ista debes deo q̄ dicis. Tāntus nanq; debet esse in hac mortali vita amor et ad quod p̄tinet omne desiderii perueniēdi ad id. ad qd̄ factus es. et dolo: quia nondū ibi es. et timor: ne nō perueias vt nullā letitiā sentire debeas nisi de hīs que tibi aut auxilijs aut sp̄e dāt perueniēdi. Nō em̄ mereris habere. qd̄ non scdm quod es amas et desideras et de quo qd̄ nondū habes. et adhuc vtrū habiturus sis. an nō ī tanto es periclo. non doles. Ad quod etiā p̄tinet q̄tem et delectatiōes mūdanas que animum ab illa vera quiete et delectatione reuocant fugere. nisi quātum ad intentiōem illuc pueniēdi cognostis sufficere. Dationem vero ita debes p̄siderare te faceret debito. sicut intelligis qd̄ das a te nō habes sed ab illo cui⁹ seruus es tuz illi cui das. et natura te docet vt conseruo tuo id est homo homini facias qd̄ tibi ab illo vis fieri. et qd̄ nō vult da-

re quod habet. nō debet accipere qd̄ nō habet. De dimissione breuif dico. quia nullaten⁹ p̄tineat ad te vidicta. sicut supra dixim⁹ quia nec tu tu⁹ es. nec ille tuus aut suus qui tibi fecit iniuriam sed vni⁹ domini serui facti ab illo de nihilo estis si et de conseruo tuo te vindicas. iudicijs quod p̄p̄riū dñi et iudicis omnium est sup̄ illuz sup̄be p̄sumis. In obedientiā vero quid das deo. q̄ non debes cui iubenti totum quod es et quod habes et quod potes debes. **B** Nihil iā au deo in hīs omib⁹ dicere me dare deo quod nō debeo. **A** Quid ergo solues deo p̄ pctō tuo. **B** Si meipsū et quicquid possū etiā qm̄ non pecco illi debeo ne peccem nihil habeo qd̄ pro peccato illi reddā. **A** Quid ergo erit de te? quomō poteris saluus eē. **B** Si ratiōes tuas p̄sideo nō video quomodo. Si aut̄ ad fidem meam recurro in fide cristiana q̄ p̄ dilectiōem operatur spero me posse saluari et qd̄ legimus si iniustus p̄uer⁹ fuerit ab īiusticia sua et fecerit iusticiā omnes iniusticias suas tradi obliuioni. **A** hoc non dicit nisi de illis qui autē expectabant cristū anteq̄ veniret aut credūt ī eum postq̄ venit. Sed cristū et cristianā fidem quasi nunq̄ fuissent posuim⁹ quādo sola ratione vtrum aduentus eius ad saluationem hominum esset necessari⁹ querere proposuim⁹. **B** Ita fecimus. **A** Sola igitur ratione procedam⁹. **B** Quāuis in angustias quasdam me deducas. desidero tamē multū vt sicut incepisti progrediari.

Quod scdm mensurā peccati oportet esse satisfactionem nec hanc homo p̄ se satisfacere possit et quātū ponderis sit peccatum. **.XX.** **A** p̄ Nam⁹ oīa illa q̄ mō p̄posuisti te p̄ pctō posse soluere te non debere et videā vtrū possit sufficere ad satisfactiōez vni⁹ tā pui pcti sicuti ē vni⁹

aspectus cōtra volūtātē dei. **B** **M**i
si quia audio te hoc ponere i quēstionē
putarē me hoc pctm̄ vna sola compun-
ctōe delere. **A** **M**ōdū considerasti
quātū pōderis i pctm̄. **B** **H**unc
ostēde mihi. **A** **S**i videres te incō-
spectu dei z aliquis tibi diceret aspice il-
luc. z deus ecōtra nllaten⁹ volo vt aspi-
tias quere tu ipse in corde tuo quid sit in
omibus que sūt p quo deberes ptra vo-
lūtātē dei illū aspectū facere. **B** **N**i-
hil inuenio p quo hic debeam nisi forte
sim in ea necessitate posīt⁹ vt sit necesse
me aut hoc aut maius pctm̄ facere. **A**
Remoue hāc necessitatē et de solo hoc
pctō considera si possis illud facere pte
ipso redimēdo. **B** **A**perte video
qā nō possū. **A** **N**e te diutius ptra hā
qd si necesse esset aut totū mūdum z qd
quid deus nō ē perirez in nihilū redi-
gi: aut te facere tam puam rem cōtra vo-
lūtātē dei. **B** **L**um cōsidero acti-
onem ipam leuissimū quiddā in deo eē
sed tum intueoz quid sit cōtra volūtātē
dei grauisimū quiddā z nulli dampno
compabile intelligo: sed solem⁹ aliqñ fa-
cere cōtra volūtātē alicui⁹ nō reprehēsi-
biliter vt res eius seruētur quod postea
illi placet ptra cui⁹ volūtātē facim⁹. **A**
Hoc fit homini qui aliquādo nō intelli-
git qd sibi sit vtile aut nō posset restau-
rare qd pdit: sed de⁹ nllō idiget et oīa si
perirēt posset sic ea fecit restaurare. **B**
Fateri me necesse ē quia pro cōseruāda
tota creatura nihil deberē facere contra
volūtātē dei. **A** **Q**uid si plures es-
sent mūdi pleni creature sicut iste est.
B **S**i infinito numero mltiplicarētur
et similiter mihi obtēderēt idipsū re-
spōderem. **A** **N**ihil rectius potes.
Sed cōsidera etiā si cōtingeret vt cōtra
volūtātē dei illū aspectū faceres qd pos-
ses pro hic pctō soluere. **B** **N**ō ha-
beo aliquid maius q̄ supra dixi. **A**
Sic grauitē peccam⁹ quotienscūq̄ sci

enter aliquid quātūlibet paruū contra
volūtātē dei facim⁹ quomō semp sum⁹
in cōspectu eius z semper ipse precipit
nobis ne peccem⁹. **B** **E**t audio ni-
mis piculose viuim⁹. **A** **P**atet qā
scdm̄ qntitatē pcti exiget deus satisfaca-
tionē. **B** **N**ō possū negare. **A**
Nō ergo satisfacis si non reddis aliqd
maius quā sit id p quo pctm̄ facere nō
debueras. **B** **E**t rōnem video sic
exigere z oīno esse impossibile. **A**
Nec deus vllū obligatū aliqten⁹ debi-
to pcti assumere pōt ad beatitudinem
quia nō debet. **B** **M**imis ē grauis
hec sentētia. **A** **A**udi adhuc aliud
cur non minus sit difficile homiez recō-
ciliari deo. **B** **N**isi fides me conso-
laretur hoc solū cogeret me desperare.
Ansel. **A**udi tamen. **B**oso **D**ic
Quā cōtumeliam fecit deo homo cū
se pmisit a dyabolo vinci pro qua satis-
facere non potest. **XXI.** **Ansel.**

Smo in paradiso sine peccato
b factus quāsi positus ē p deo in
ter deū z dyabolū vt viceret dy-
abolū non cōsentiendo suadenti pecca-
tum ad excusatiōem z honorē dei. z cō-
fusionem dyaboli cum ille infirmior in
terra non peccaret eodem dyabolo sua-
dēte qui fortioz peccauit in celo nllō sua-
dēte: et cum hoc homo facile posset effi-
cere nulla vi coact⁹ sola suassione spon-
te se vinci pmisit ad volūtātē dyaboli
z ptra volūtātē z honorē dei. **B** **A**d
qd vis tēdere. **A** **J**udica tu ipse si nō
ē ptra honorē dei vt hō recōciliē illi cū
calūnia hui⁹ cōtumelie deo irrogate. ni-
si pus hōrauerit deū vicēdo dyabolū si-
cut inhōrauit illū vict⁹ a dyabolo. **E**li-
ctoria vero talis esse debz vt sic fortz ac
potestate immortalis cōfēsūt facile dya-
bolo. vt peccaret vno iuste icurāt penā
mortalitatis ita ifirm⁹ z mortalis qlē se
fecit ipse p mortis difficultatē vicat dya-
bolū vt nllomō peccet qd facere nō pōt

Cur deus homo

quādiu ex vulnere primi peccati concipitur et nascitur in peccato. **B** Iterū dico quā et ratio probat quod dicitur et impossibile est. **A** Adhuc accipe unū siue quod iuste non recedat hō nec min⁹ impossibile est. **B** Tertīa propositio nobis que facere debem⁹ ut quicquid supradictas non magis terrere possit. Anselm⁹. Audi tamen **B**olo. Audio.

Quod abstulit deo cū peccauit quod reddere nequit. .XXII. **A**

Quid abstulit homo deo cū vincit se permisit a dyabolo. **B**

Dic tu ut incepisti quā ego nescio: quid sup hec mala que ostēdisti potuit addere. **A** Nōne abstulit deo quicquid de humana natura facere proposuerat. **B** Nō potest negari. **A** Attēde indistinctam iusticiā et iudica scōm illā vtrū ad equalitatē peccati homo satisfaciatur deo: nisi id ipsū quod permittēdo se vincit a dyabolo deo abstulit: dyabolū vincēdo restituar: ut quēadmodū per hoc victus est rapuit dyabolus quod dei erat: et deus perdidit. ita per hoc quod vicat perdat dyabol⁹ et de⁹ recuperet. **B** Nec distincti⁹ nec iustus aliquid potest cogitari. **A** Putas ne sumā iusticiā hāc iusticiā posse violare. **B** Nō audeo cogitare. **A** Nullaten⁹ ergo debet aut potest accipere homo a deo quod deus illi dare proposuit si nō reddit deo totū quod illi abstulit: ut sicut per illū deus perdidit ita per illū recuperet. Quod nō aliter fieri valet nisi ut quēadmodū per victū tota hūana natura corrupta et si fermētata ē peccato cū quo nullū deus assumit ad perficiendam illā ciuitatē. celestē ita per vicentem iustificetur a peccato tot hoīes quod illū numerū completuri erāt ad quē cōplendum factus ē hō. Sed hoc facere nullatenus potest homo peccator: quia peccator peccatorē iustificare nequit. **B** Et nil iustus et nil impossibili⁹. Sed ex his omnibus videtur misericōdia dei et spes hominis

perire quārum ad beatitudinē spectat ad quā factus ē homo. **A** Expecta adhuc parū. **B** Quid habes adhuc ampli⁹

Quia quādiu homo non reddit quod debet non possit esse beatus nec excusetur impotentia. .XXIII. **A**

I homo dicitur iniust⁹ qui homini non reddit quod debet multo magis iniustus ē qui deo debet non reddit. **B** Si potest et non reddit vere iniustus ē. Si vero nō potest quomōdo iniustus ē. **A** Forsitan si nulla in illo est impotentie causa aliquaten⁹ excusari potest. Sed si in ipā impotentia ē culpa si cut non leuigat peccatū ita nō excusat nō reddentē debitū. Nam si quis iniugat aliqđ opus seruo suo et precipiat illi ne deiciat se in foueā quā illi demonstrat unde nullaten⁹ exire possit: et seruus ille cōtempnēs mādātū et monitionē dñi sui sponte se in p̄mōstratā mittat foueā ut nullaten⁹ possit in iūctum opus officere putas ne illi aliquaten⁹ impotentia istaz ad excusationē valere cū opus iniugatū non faciat. **B** Nullomō sed ad augmentū potius culpe quomā ipse impotentia illā sibi fecit. Dupliciter nāq; peccauit quā et quod iustus ē facere. nō fecit et quod p̄ceptū ē ne facere fecit. **A** Ita homo qui se sponte obligauit illi debito quod soluere non potest. et sua culpa deiecit se in hāc impotentia ut nec illud possit soluere quod debebat ante peccatū id ē ne peccaret nec quod debet: quia peccauit inexcusabilis ē. Ita nāq; impotentia culpa ē quia nō debet eam habere ymo debet eā nō habere. Nam sicut culpa ē non habere quod debet habere ita culpa ē habere quod debet nō habere. Sicut ergo culpa ē homini non habere potestatem illā quā accepit: ut possit cauere peccatū sic culpa ē illi habere impotentia per quā nec iusticiā tenere et peccatū cauere nec quod per peccatū debet reddere potest. Sponte nāq; fecit unde perdidit illā potestatem et

deuenit in hāc impotentiā. Idē em̄ ē nō habere potestātē q̄ debet habere impotentiā q̄ debet non habere. Quia ppter impotentiā reddēdi deo qd̄ debet q̄ facit vt nō reddat non excusat hoīem si non reddit quō effect⁹ pcti nō excusat pcti qd̄ facit. **B** Et graue nimis ē r̄ ita eē necesse ē. **A** Inius⁹ ergo hō ē qui nō reddit deo quod debet. **B** Inuis⁹ ē verū nā inius⁹ ē quia nō reddit r̄ iniustus ē quia reddere nequit. **A** Null⁹ aut̄ inius⁹ admittitur ad beatitudinem quoniā quēadmodū beatitudo ē sufficiētia in qua nulla ē idigētia: sic nulli cōuenit nisi i quo ita pura ē iustitia vt nulla in eo sit iniustitia. **B** Hō audeo aliter credere. **A** Qui ergo non soluit deo qd̄ debet non potest eē beatus. **B** Nec hoc cōsequē negare possū. **A** Qd̄ si vis dicere qd̄ misericors de⁹ dimittit supplicatiō qd̄ debet idcirco qd̄ reddere nequit: non pōt dici dimiterē: nisi aut̄ h̄ quod hō spōte reddere debet: nec pōt: id ē: quod recōpensari possit pctō: qd̄ si eri nō deberet p cōseruatiōe omis rei q̄ deus nō ē aut hoc quod puniendo erat ablatu⁹ iuito: sicut supra dixi id ē beatitudinē. **S**z si dimittit qd̄ spōte reddē debet hō ideo qd̄ reddere nō pōt: qd̄ est aliud q̄ dimittit de⁹ qd̄ habere non pōt. Sed derisio ē vt talis misericordia deo attribuat̄. At si dimittit q̄ inuito erat ablatu⁹ ppter impotentiā reddēdi qd̄ spōte reddere debet: relaxat de⁹ penā r̄ facit beatū hoīem ppter pcti: quia habet qd̄ debet non habere. **M**ā ipam impotentiam debet non habere r̄ idcirco q̄ diu illā habet sine satisfactione pcti est illi. **C**erū huiusmodi miscōdia dei nimis ē p̄traria iustitie illi: que nō nisi penam pmittit reddi ppter pcti. **Q**ua ppter quēadmodū deū sibi eē contrariū ita hoc mō illū eē misericordē ē impossibile. **B** Aliā dei misericordiam video esse querēdā q̄ istā. **A** **C**erū esto di-

mittat de⁹ ei q̄ nō soluit d̄bitū idcirco qd̄ nō pōt. **B** Itavellē. **A** At q̄ diu nō reddet. aut volet reddere aut nō volet. **Q**d si volet qd̄ nō poterit indigēs erit. **S**i x̄o n̄ volet iust⁹ erit. **B** hoc nil clari⁹. **A** Siue aut̄ idiguus siue iust⁹ sit beatus nōerit. **B** Et h̄ aprū. **A** Quā diu aut̄ nō reddet beatus eē nō poterit. **B** Si rōnem seq̄tur deus iustitie nō ē qua euadat miser hominatio et miscōdia dei perire videt̄. **A** Rōnem postulasti rōnem accipe: miscōdem deū eē nō nego qui hoīes r̄ iumēta saluat quēadmodū multiplicauit misericordiam suam. **N**os aut̄ loq̄mur de illa vltia miscōdia q̄ post hāc vitā beatū facit hoīem: hāc beatitudinē nulli dare debere: nisi illi cui penitus dimissa sūt pctā: nec hāc dimissionē fieri nisi debito reddito qd̄ debetur pro pctō scōm magnitudinē pcti sup̄apostitis rōnibus puto me sufficiēt ostēdisse. **Q**uib⁹ si qd̄ tibi videtur posse rōnibus obici dicere deberes. **B** Ego vtiq; nullam tuarū rōnum alq̄ten⁹ infirmari posse video. **A** Nec ego si bene cōsideretur estimo: verūtū si vel vna de omnib⁹ quas posui in expūgnabili veritate roborat̄ sufficere debet. **S**iue nanq; vno siue pluribus argumētis veritas inexpūgnabiliter mōstret̄ equaliter ab omni dubitatiōe d̄fēditur. **B** Ecce ita ē. **Q**uomō ḡ salu⁹ erit hō si ipse nō soluit qd̄ debz nec saluari valet si nō soluit qd̄ debet aut q̄ frōte asserim⁹ deū in misericordia diuītē sup̄ humanū itellectū hāc misericordiam facere nō posse. **A** hoc debes nūc ab illis exigere: q̄ x̄pm nō eē credūt necessariū ad salutē hoīs: quoz vice loq̄ris: vt dicāt q̄lī hō saluari sine x̄po possit. **Q**d si nō possūt vllomō desināt nos irridere r̄ accedāt vt iūgāt se nobis q̄ nō dubitam⁹ hoīem saluari posse p x̄pm aut desperēt h̄ vllomō posse fieri. **Q**d si horrēt credāt nobiscū i x̄pm vt possint saluari. **B** A te q̄ro sicut in

Cur deus homo

cepi vt ostendas mihi qua ratione sal-
uetur homo per cristum.

**Ex necessitate per cristum salue-
tur homo.**

.XXIII.

**Omne sufficiēt: pbatur p cristū
n hoīem posse saluari cū etiā infi-
deles nō negent hoīem vllomō
posse fieri beatū: z satis ostensum sit q̄a
si ponim⁹ xpm non esse: nullomō pōt in
ueniri salus homis. Fut em̄ p xpm aut
alio aliquomō aut nllomō poterit salu⁹
esse. Quā ppter si falsuz ē q̄a nullo aut
aliquo aliomō pōt hoc eē: necesse ē fieri
p xpm. **B** Si quis videns rōnem q̄a
alio mō nō pōt esse z nō intelligēs qua
ratione p xpm esse valeat asserere velit
q̄: nec p xpm nec vllomō queat hoc esse
quid huic respōdebim⁹. **A** Quid re-
spōdēdū est illi q̄ id circo astruit esse im-
possibile q̄d necesse ē esse q̄a nescit quo-
modo sit. **B** Quia insipiens est. **A**
Lōtemnendū ē ergo q̄d dicit. **B** Ve-
rum ē sed hoc ipm̄ illi ostēdendū ē qua
ratione sit quod putat impossibile. **A**
An nō intelligis ex his q̄ supra dixim⁹
quia necesse ē aliquos hoīes ad beatitu-
dinē puenire. Nam si deo ē incōueniēs
hoīem cū aliqua macula pducere ad h̄
ad quod illū sine omni macula fecit: ne
aut boni incepti penitere: aut ppositū
implere non posse videatur: multoma-
gis ppter eādem incōueniētā ipossibi-
le est nullū hoīem ad hoc puehi ad q̄d
factus ē. Quā ppter aut extra fidē cri-
stianā inueniēda ē pcti satisfactio: qua-
lem supra esse debere ostēdim⁹: q̄d nul-
la ratō pōt ostēdere aut indubitanē in
illa esse credenda ē. Quod em̄ in necessa-
ria rōne veracit̄ esse colligitur: id in nul-
lam debet duci dubietatem etiā si ratio
quomō sit nō p̄cipitur. **B** Uerū ē q̄d
dicitis **A** Quid ergo q̄ris ampli⁹. **B**
**Nō ad hoc veni vt auferas mihi dubi-
tatiōem: sed vt ostēdas mihi certitudis
mee rōnem Quā ppter sicut me rōna****

biliter deduxisti ad hoc vt videā hoīem
peccatorē hoc debere deo p pctō quod
et reddere nequit: z nisi reddiderit sal-
uari nō valet: ita volo me pducas illuc
vt rōnabili necessitate itelligā esse opor-
tere oīa illa que nobis fides chatholica
d̄ xpo credē p̄cipit: si volum⁹ saluari: z
quomō valeāt ad salutē homis z quali-
ter deus misericōdia saluet hoīem cum non
dimittat illi pctm̄ nisi reddiderit quod p-
pter illud debet: z vt cerciores sint argu-
mētatiōes tue sic a lōge incipe vt eas su-
pra firmū fundamentū constituas. **A**
Adiuuet menūc de⁹ quia tu nullaten⁹
mihi parcis nec cōsideras inbecillitatē
sciētie mee cui tam magnū opus iniun-
gis. **Temprabo tamē q̄nquidem incepti**
nō in me sed in deo cōfidens z faciā q̄d
ip̄o adiuuāte poterō. Sed ne fastidium
hec volenti legere nimis lōga p̄tinuati-
one generem a dictis dicenda alio exor-
dio distinguamus.

Explicit liber primus.

Incipiunt capitula libri secundi.

Ominē eē factū iustū. Ca. I.

**h Quod non moreretur si nō pec-
casset. Capitulū. II.**

**Quod cū corpore in quo viuit in hac
vita resurgat. Capitulū. III.**

**Quod de humana natura perficiat
deus quod inceptit. Capitulū. IIII.**

**Qd̄ q̄uis hoc necesse sit fieri tñ non
hoc faciet cogēte necessitatez q̄ sit neces-
sitas que aufert gratiā aut minuit et sit
necessitas que auget. Capitulū. V.**

**Qd̄ satisfactiōem p q̄ saluat hō nō
possit facere nisi de hō. Capitulū. VI.**

**Qd̄ necesse sit eundē ipm̄ eē p̄fectum
deū z p̄fectū hoīem. Capitulū. VII.**

**Qd̄ ex genere ade z de virgīe semīa:
deū oporteat assūere hoīez. Ca. VIII.**

**Quod necesse sit veebū solū z hoīez
in vnā cōuenire p̄sonā. Capitulū. IX.**

**Quod idē hō non ex debito moriā
et quomō nō possit vel possit peccare et**